

**«Iýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy hakynda»
Türkmenistanyň kanuny 2009-njy ýylyň 18-nji aprelinde kabul
edilen № 32-IV Türkmenistanyň Kanuny esasynda güýjüni ýitiren
diýip ykrar edilen.**

**TÜRKMENISTANYŇ
K A N U N Y**

Iýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy hakynda

(Türkmenistanyň Mejlisiniň Maglumatlary, 2003 ý., № 4, 48- madda)

(Türkmenistanyň 19.08.2004 ý. № 224-II Kanuny esasynda girizilen üýtgetmeler we goşmaçalar bilen)

Şu Kanun ilatyň saglygyny goramagyň bähbidi üçin iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda döwlet syýasatyny durmuşa geçirmegiň esasy ugurlaryny kesgitleýär hem-de iýmit önümleriniň dolanyşyk çygryndaky gatnaşyklary düzgünleşdirýär.

I bap. Umumy düzgünler

1-nji madda. Esasy düşüňjeler

Şu Kanunda şu asakdaky esasy düşüňjeler peýdalanylýar, ýagny:

iýmit önümleri - maldan, ösümlüklerden, minerallardan ýa-da biologik esaslarda alynýan adamyň iýmitde ulanylan, tebigy ýa-da gaýtadan işlenilen görnüşdäki iýmitleri (şol sanda çaga we berhiz iýmitleri), standart gaplardaky agyz suwy, alkogolly önümler (şol sanda piwo), alkogolsyz içgiler, sakgyçlar, azyklyk çig maly, iýmitlik we biologik taýdan aktiw ýetneler (goşmaçalar);

berhizlik iýmit önümleri - kesel bejermek we keselleriň önüni almak üçin niýetlenilen azyk önümleri;

çaga iýmiti üçin önümler -14 ýaşyna çenli bolan çagalar üçin niýetlenilen we çaga bedeniniň fiziologik talaplaryna laýyk gelýän iýmit önümleri;

azyklyk çig mal - ösümlük, mal, mikrobiologik, mineral çig maly we emeli ýol bilen alynýan çig mal, şeýle hem iýmit önümlerini taýýarlamak üçin peýdalanylýan suw;

iýmit ýetneleri - iýmit önümleri taýýarlanylanda azyk önümlerine belli bir özboluşlylygy bermek we (ýa-da) iýmit önümleriniň hilini saklamak maksady bilen olara goşulýan tebigy ýa-da emeli maddalar hem-de olaryň birleşmeleri;

biologik taýdan aktiw ýetneler - tebigy çig mal gaýtadan işlenilende ýa-da emeli usulda alnan we iýmit önümleriniň düzümine gös-göni goşmak üçin niýetlenilen tebigy ýa-da tebigä meňzeş bolan biologik taýdan aktiw maddalar;

iýmit önümleri bilen galtaşykly materiallar we önümler (mundan beýläk - materiallar we önümler) - iýmit önümlerini taýýarlamak, gaplamak, saklamak, daşamak, ýerlemek we peýdalanmak üçin ulanylýan materiallar we önümler, şol sanda tehnologik enjamlar, abzallar we gurluşlar, gap, gap-çanak, naharhana degişli zatlar;

iýmit önümleriniň hili - iýmit önümleriniň iýmitlik gymmatyny, kepillendirýän häsiýetleriniň, organoleptik hasiýetleriniň we adaty şertlerde olar peýdalynylan wagtynda adamyň iýmite bildirýän talabyny kanagatlandyrmaga bolan ukybynyň jemidir;

ýmit önümleriniň howpsuzlygy - ýmit önümleriniň döwlet standardarynyň, tehniki şertleriň, sanitariýa, weterinariýa we fitosanitariýa düzgünleriniň we kadalarynyň talaplaryna laýyk gelmegi we olar ulanylanda adamyň bedenine, häzirki we geljekki nesilleriň janyňa we saglygyna zyýanly täsir etmek howpunyň bolmazlygydyr;

ýmit önümleriniň ýmitlik gymmaty - ýmit önümleriniň adamyň zerur maddalara we energiýa bolan fiziologik işleglerini kanagatlandyran häsiýetleriniň jemidir;

ýmit önümleriniň organoleptik häsiýetleri - ýmit önümleriniň her bir görnüşi üçin mahsus bolan tagamy, reňki, ysy, ýumşaklyk we goýulyk derejesi, daşky görnüşi we beýleki häsiýetleridir;

ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hiliniň hem-de howpsuzlygynyň tassyknamasy - ýmit önümleriniň, materiallaryň hem-de önümleriň her bir tapgyrynyň hiliniň we howpsuzlygynyň kadalaşdyryjy hem-de tehniki resminamalaryň talaplaryna laýyk gelýändigine taýýarlaýjy tarapyndan güwä geçilýän resminama;

kadalaşdyryjy resminamalar - ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hiline we howpsuzlygyna bildirilýän talaplary, olaryň hili we howpsuzlygy üçin, olaryň dolanyşyk hem-de peýdalanylyş, ýaramaz hilli, adamyň jany we saglygy üçin howply ýmit önümlerini, materiallary we önümleri başga maksatlar üçin peýdalanylyş ýa-da ýok ediliş şertlerine gözegçiligi belleýän döwletara we döwlet tehniki şertleri, standartlary, sanitariýa, weterinariýa düzgünleri hem-de kadalarydyr, şeýle hem ýmit önümleriniň ösümlikden alynýan bölegine fitosanitariýa kadalary we düzgünleridir;

tehniki resminamalar - ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň dolanyşygy şol resminamalara laýyklykda amala aşyrylýar (tehniki beýany hem-de kadasy, tehnologik görkezijiler, ýasalýş tärleri hem-de başgalar);

azyk önümlerini, materiallary we önümleri meňzetmek (barabar etmek) - ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň kadalaşdyryjy, tehniki resminamalaryň talaplaryna we ýmit önümleri, materiallar we önümler hakynda olara goşulýan resminamalardaky hem-de ýarlyklardaky maglumatlaryň laýyk gelmegini bellemek baradaky işdir;

ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň dolanyşygy - ýmit önümlerini, materiallary we önümleri öndürmek, taýýarlamak, satyn almak, tabşyrmak, gaýtadan işlemek, saklamak, daşamak we ýerlemek (şol sanda eksport we import) bilen baglanyşykly işdir;

ýmit önümleriniň ýaramlylyk möhleti - ýmit önümleri dolanyşykda bolanda olaryň hilini we howpsuzlygyny üpjün edýän kadalaryň we düzgünleriň talaplary berjaý edilende olaryň peýdalanmaga ýaramly bolan möhletidir we şol möhlet geçenden soň ýmit önümleri niýetlenilen maksady üçin peýdalanmaga ýaramsyz diýlip hasap edilýär;

galplaşdyrylan ýmit önümleri, materiallar we önümler - bilkastlaýyn üýtgedilen (galplaşdyrylan) ýmit önümleri, materiallar we önümlerdir, şeýle hem eger olar hakda doly däl, olaryň görnetin kemçiliklerini ýa-da ygtybarly dældigini gizleýän maglumatlardyr;

ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň başga maksatlar üçin peýdalanylmagy - adam üçin howply we ýaramsyz ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň çig mal hökmünde we başga maksatlar üçin gaýtadan işlenilmegi;

2-nji madda. Ýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy hakynda Türkmenistanyň kanunçylygy

Ýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy hakynda Türkmenistanyň kanunçylygy Türkmenistanyň Konstitusiyasyna, halkara hukugynyň ählumumy ykrar edilen

ýörelgelerine we kadalaryna esaslanýar we ol şu Kanundan, şeýle hem Türkmenistanyň iýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy baradaky meseleleri düzgünleşdirýän beýleki kadalaşdyryjy namalaryndan ybaratdyr.

3-nji madda. Şu Kanunyň hereket çygry

Şu Kanun eýeçiligiň görnüşine garamazdan, edara görnüşli taraplara, şeýle hem Türkmenistanyň çäklerinde azyklyk çig malyň we iýmit önümleriniň dolanyşygy bilen baglanyşykly işleri amala aşyrýan hem-de materiallary we önümleri öndürýän, söwda hem-de jemgyýetçilik iýmiti çygrynda hyzmat edýän şahsy taraplara degişlidir.

II bab. Iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda döwlet düzgünleşdirilşi

4-nji madda. Iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda döwlet syýasatynyň esasy ugurlary

Iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda döwlet syýasatynyň esasy ugurlary şu asakdakylardyr

ilaty ýokary hilli we howpsuz iýmit önümleri bilen üpjün etmek, ýaramaz hilli we adam üçin howply iýmit önümleriniň Türkmenistanyň çäklerinde öndürilmeginiň we oňa getirilmeginiň önüni almak boýunça bitewi döwlet syýasatyny ýöretmek;

raýatlaryň ýokary hilli we howpsuz iýmit önümlerini peýdalanmaga bolan hukugyny durmuşa geçirmek;

iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatdaky gatnaşyklary hukuk taýdan düzgünleşdirmek;

iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek boýunça maksatlaýyn we ylmy-tehniki döwlet maksatnamalaryny işläp düzmek we durmuşa geçirmek, bu maksatlar üçin öndebaryjy tehnologiýany durmuşa ornaşdyrmak;

iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hilini we howpsuzlygynyň üpjün edilmegini döwlet tarapyndan kadalaşdyrmak;

iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda gözegçiligiň we barlagyň bütewi döwlet ulgamynyň işini ýola goýmak we guramak;

iýmit önümleriniň döwlet bellige alnyşyny guramak we amala aşyrmak;

iýmit önümlerini taýýarlamak we dolandyrmak, söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda hyzmat etmek, şeýle hem materiallary we önümleri öndürmek işine ygtyýarnama bermegiň tertibini bellemek;

iýmit önümlerini, materiallary we önümleri hem-de söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda edilýän hyzmaty, şeýle hem materiallary we önümleri güwänamalandyrmagy guramak we geçirmek;

iýmit önümleriniň dolanyşygy, söwda, jemgyýetçilik iýmiti çygrynda hyzmat etmek we materiallary hem-de önümleri öndürmek çygrynda işleri amala aşyrýan edara görnüşli taraplar üçin, eýeçiligiň görnüşlerine garamazdan we şahsy taraplar üçin amatly hukuk, ykdysady, durmuş we beýleki şertleri döretmek;

iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň dolanyşygy bilen baglanyşykly işler bilen meşgullanýan hünärmenleri taýýarlamak we gaýtadan taýýarlamak ulgamyny guramak we kämilleşdirmek;

ýmit önümleriniň hiliniň we howpsuzlygynyň meseleleri boýunça ilata habar bermegi we öwretmegi guramak;

ýmit önümleriniň dolanyşygy we olaryň hilini hem-de howpsuzlygyny üpjün etmek babatda halkara hyzmatdaşlygyny amala aşyrmak.

5-nji madda. Ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda döwlet standartlary

1. Ýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda Türkmenistanyň döwlet standartlary ýmit önümleriniň, azyklyk çig malyň, ýmitlik we biologik taýdan aktiw ýetneleriň, materiallaryň we önümleriň hiliniň we howpsuzlygynyň üpjün edilişine, olaryň gaplanylyşyna we olara bellik edilişine talaplary belleýär, şeýle hem ýmit önümlerine baha bermegiň we olaryň Türkmenistanyň kadalaşdyryjy hukuk namalalynyň talaplaryna laýyk gelýändigini tassyklamagyň, ýmit önümlerini synag etmegiň we meňzetmegiň usullaryny kesgitleýär.

2. Ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hili we howpsuzlygy babatda Türkmenistanyň döwlet standartlary tarapyndan ýmit önümlerini taýýarlamagyň, saklamagyň, daşamagyň we ýerleşdirmegiň tehniki we tehnologik şertleri, ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hiline we howpsuzlygyna önümçilik barlaglaryny amala aşyrmaga talaplar hem bellenilýär.

3. Ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda Türkmenistanyň döwlet standartlary standartlaşdyrmak we metrologiýa boýunça ygtyýarlylandyrylan döwlet edarasy tarapyndan tassyklanylýar.

6-njy madda. Ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatdaky sanitariýa kadalary we düzgünleri, gijiyenik kadalaşdyryjylar

1. Ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hili hem-de howpsuzlygy boýunça sanitariýa kadalary we düzgünleri, şeýle hem gijiyenik kadalaşdyryjylar ýmit önümleriniň ýmitlik gymmatyna we olaryň howpsuzlygyna, öndürmegiň (taýýarlamagyň) tehnologiýasyny işläp taýýarlamagyň şertlerine, söwda hem-de jemgyýetçilik ýmiti çygrynda edilýän hyzmatlaryň howpsuzlygyna bolan talaplary belleýärler.

2. Ýmit önümleriniň, materiallaryň hem-de önümleriň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek boýunça sanitariýa kadalary we düzgünleri sanitariýa-epidemiologiýa gullugynyň ygtyýarlylandyrylan döwlet edarasy tarapyndan tassyklanylýar.

7-nji madda. Ýmit önümleriniň hilini hem-de howpsuzlygyny üpjün etmek babatda weterinariýa kadalary we düzgünleri

1. Ýmit önümleriniň hilini hem-de howpsuzlygyny üpjün etmek boýunça weterinariýa kadalary we düzgünleri maldan we ösümlikden alynýan ýmit önümleriniň howpsuzlygyna, olaryň dolanyşygynyň şertlerine bolan talaplary belleýär.

2. Maldan we ösümlikden alynýan ýmit önümleriniň hilini hem-de howpsuzlygyny üpjün etmek boýunça weterinariýa kadalary we düzgünleri mallara we guşlara weterinariýa hyzmaty boýunça ygtyýarlylandyrylan döwlet edarasy tarapyndan tassyklanylýar.

8-nji madda. Ösümlikden alynýan iýmit önümleriniň dolanyşygyna bildirilýän fitosanitariýa kadalary we düzgünleri

1. Fitosanitariýa kadalary we düzgünleri ösümlikden alynýan iýmit önümleriniň dolanyşygyna ösümlikleriň karantini boýunça birdirilýän talaplary belleýärler.

2. Ösümlikleriň karantini boýunça fitosanitariýa kadalary we düzgünleri ösümlikleriň karantini boýunça ygtyýarlylandyrylan döwlet edarasy tarapyndan bellendirilýär.

9-njy madda. Iýmit önümlerini döwlet belligine almak

1. Iýmit önümlerini döwlet belligine almak işi iýmit önümlerini döwlet belligine almak hakyndaky Düzgünnama laýyklykda amala aşyrylýar. Bu Düzgünnama Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýar. Iýmit önümlerini döwlet belligine almagy amala aşyrmaga ygtyýarlylandyrylan edara Türkmenistanyň çäklerinde taýýarlamak üçin ýa-da Türkmenistanyň çäklerine olary getirmäge rugsat berlen iýmit önümleriniň Döwlet sanawyny ýöredýär.

2. Türkmenistanda taýýarlanylýan iýmit önümleriniň täze görnüşleri, şeýle hem Türkmenistanyň çäklerine ilkinji gezek getirilýän iýmit önümleri döwlet belligine alynmaga degişlidir.

3. Türkmenistana ilkinji gezek getirilýän iýmit önümlerini, materiallary we önümleri döwlet belligine almak işi olary taýýarlaýjylaryň we olary eksport edýän (iberýän) ýurduň ygtyýarlylandyrylan döwlet edarasynyň bu önümleriň hilini we howpsuzlygyny tassyklaýan we önüm iberiji ýa-da getiriji tarapyndan gowşurylýan resminamalaryň esasynda geçirilýär. Türkmenistanyň çäklerine ilkinji gezek getirilýän iýmit önümlerine, materiallara we önümlere degişli seljeriş işlerini geçirmek zerur bolan mahalynda önüm iberiji ýa-da getiriji olaryň nusgalaryny berýär.

Import edilýän iýmit önümleri Türkmenistanyň çäklerine getirilmezinden öň döwlet belligine almaklyga degişlidir.

4. Iýmit önümlerini döwlet belligine almak şulary öz içine alýar:

iýmit önümlerini taýýarlaýjy (önüm iberiji ýa-da getiriji) tarapyndan berilýän we olaryň kadalaşdyryjy resminamalaryň talaplaryna, iýmit önümlerini taýýarlamagyň, ibermegiň ýa-da getirmegiň şertlerine laýyk gelýändigini tassyklaýan resminamalaryň seljerilmesini;

iýmit önümleriniň hiline we howpsuzlygyna geçirilen synaglaryň netijeleri boýunça zerur bolan halatdaky seljerişi;

Türkmenistanyň çäklerinde taýýarlamak ýa-da Türkmenistanyň çäklerine getirmek üçin rugsat berlen iýmit önümleriniň, şeýle hem olary taýýarlaýjylaryň (iberijileriň ýa-da getirijileriň) Döwlet sanawyna girizilmegini;

iýmit önümlerini Türkmenistanyň çäklerinde taýýarlamaga ýa-da Türkmenistanyň çäklerine getirmäge we olaryň dolanyşygyna hukuk berýän döwlet belligine alnandygy hakyndaky şahadatnamanyň ýüz tutuja berilmegini.

5. Şu aşakdakylaryň döwlet belligine alynmagyna ýol berilmeýär:

iýmit önümleriniň birnäçe görnüşleriniň bir wagtyň özünde bir at bilen;

iýmit önüminiň şol bir görnüşiniň bir at bilen ýa-da dürli-dürli atlar bilen köp gezek bellige alynmagyna;

düzüminde neşe serişdeleri, psihotrop maddalar, prekursorlar (neşe serişdeleri we psihotrop maddalary taýýarlamak üçin peýdalanylýan maddalar) we olaryň kybapdaşlary, şeýle hem genetik taýdan modifisirlenilen çeşmeler hem-de, adamyň jany we saglygy üçin

beýleki howply maddalar we birleşmeler bolan iýmit önümlerini bellige alynmagyna.

10-njy madda. Iýmit önümlerini, materiallary we önümleri güwänamalandyrmak

1. Iýmit önümlerini, materiallary we önümleri, şeýle hem söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda edilýän hyzmatlary güwänamalandyrmak "Önümleriň we hyzmatlaryň sertifikasiýasy hakynda" Türkmenistanyň Kanunyna we güwänamalandyrmak bilen baglanyşykly meseleleri düzgünleşdirýän Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryna laýyklykda amala aşyrylýar.

2. Iýmit önümlerine, materiallara we önümlere, şeýle hem söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda edilýän hyzmatlara laýyklyk guwänamalary güwänamalandyrmak boýunça ygtyýarlylandyrylan döwlet edarasy tarapyndan Türkmenistanyň kanunçylygyna bellenilen tertipde berilýär.

3. Eger iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hiliniň laýyklyk güwänamasy bar bolan taýýarlaýjy, şeýle hem söwda ýa-da jemgyýetçilik iýmiti çygrynda güwänamalandyrylan hyzmaty ýerine ýetiriji kadalaşdyryjy resrnamalarda bellenilen talaplary bozan halatlarynda laýyklyk güwänamasyny beren edara iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň taýýarlanylmagyny we (ýa-da) dolanyşygyny, edilýän hyzmatlary togtatmaga borçludur. Ýüze çykarylan düzgün bozmalaryň aradan aýrylýan döwründe güwänamanyň hereketi togtadylýar ýa-da, eger düzgün bozulmalary ýok elmek mümkin bolmadyk halatynda ol bes edilýär.

11-nji madda. Azyklyk çig malyň, iýmit önümleriniň dolanyşygy, söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda edilýän hyzmatlary, şeýle hem materiallary we önümleri öndürmek boýunça işiň görnüşlerini ygtyýarlylandyrmak

Azyklyk çig malyň, iýmit önümleriniň dolanyşygy, söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda edilýän hyzmatlary, şeýle hem materiallary we önümleri öndürmek boýunça işiň görnüşlerini ygtyýarlylandyrmak «Işiň aýry-aýry görnüşlerini ygtyýarlylandyrmak hakynda» Türkmenistanyň Kanunynyň we işiň anyk görnüşlerini ygtyýarlylandyrmagy düzgünleşdirýän Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalarynyň esasynda amala aşyrylýar.

12-nji madda. Iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda döwlet gözegçiligi we barlagy

1. Iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň, şeýle hem söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda edilýän hyzmatlaryň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda döwlet gözegçiligi we barlagy ygtyýarlylandyrylan döwlet gözegçilik we barlag edaralary tarapyndan Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda amala aşyrylýar.

2. Iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda döwlet gözegçilik we barlag edaralarynyň sanawy, şeýle hem olaryň ygtyýarlylyklary Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýan degişli Düzgünnama boýunça bellenilýär.

3. Türkmenistanyň Goranmak ministrliginiň, Türkmenistanyň Içeri işler ministrliginiň, Türkmenistanyň Milli howpsuzlyk ministrliginiň, Türkmenistanyň Döwlet serhet gullugynyň, beýleki ministrlikleriň we dolandyryş edaralarynyň degişli gulluklary özleriniň tabynlygyndaky degişli edaralarynda iýmit önümleriniň, materiallaryň we

önümleriň, şeýle hem söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda edilýän hyzmatlaryň hiline we howpsuzlygyna öz ygtyýarlyklaryna laýyklykda barlaglary amala aşyrýarlar.

4. Ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet we ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralary öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde özlere tabynlykdaky ýerlerde iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda kanunçylygyň berjaý edilişine gözegçiligi şu aşakdaky esaslarda amala aşyrýarlar:

iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek meseleleri boýunça jemgyýetçilik pikirini, ilatyň ýüztutmalaryny öwrenmek we umumylaşdyrmak;

iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek boýunça çäreleri işläp düzmek we durmuşa geçirmek;

iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda kadalaşdyryjy resminamalaryň talaplarynyň edara görnüşli we şahsy taraplar tarapyndan berjaý edilmegi bilen baglanyşykly meseleler boýunça teklipleri ygtyýarlylandyrylan döwlet gözegçilik we barlag edaralaryna hödürlemek;

raýatlaryň ýokary hilli we howpsuz iýmit önümlerinden peýdalanmaga bolan hukuklaryny üpjün etmek üçin zerur bolan beýleki wezipeleri, şeýle hem olary habarly etmek we öwretmek işlerini guramagy amala aşyrmak.

Ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet we ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralary özlere tabynlykdaky ýerlerde durmuş-ykdysady ösüşleriň esasy ugurlaryny işläp düzenlerinde iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda çäreleri amala aşyrmak boýunça ygtyýarlylandyrylan döwlet gözegçilik we barlag edaralarynyň tekliplerine seredýärler we olary göz önünde tutýarlar.

5. Ygtyýarlylandyrylan döwlet gözegçilik we barlag edaralary ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet we ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralary bilen bilelikde Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýan degişli Düzgünnama laýyklykda iýmit önümleriniň hiliniň we howpsuzlygynyň monitoringini guraýar we geçirýär.

13-nji madda. Iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda jemgyýetçilik barlaglary

Iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda bellenen düzgünleriň we kadalaryň ýerine ýetirilişine özleriniň tertipnamalaryna we Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda barlaglary geçirmäge jemgyýetçilik birleşikleriniň hukugy bardyr.

III bab. Iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmäge bolan talaplar

14-nji madda. Iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmäge bolan umumy talaplar

Iýmit önümleri özleriniň hiline we howpsuzlygyna bildirilýän şu aşakdaky talaplara laýyk gelmelidir:

adamyň zerur bolan maddalara we energiýa bolan fiziologik talaplaryny kanagatlandyrmaga;

iýmit önümleriniň her bir görnüşü üçin mahsus bolan organoleptik häsiýetlere eýe bolmak we kadalaşdyryjy resminamalarda bellenen fiziki-himiki görkezijilere laýyk gelmek;

düzüminde himiki (şol sanda radioaktiw), biologik taýdan aktiw maddalaryň we olaryň birleşmeleriniň, mikroorganizmleriň hem-de adamyň jany we saglygy üçin howp

döredýän beýleki biologik organizmleriň ýol berilýän möçberine laýyk gelmek.

Materiallar we önümler hem iýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy baradaky kadalaşdyryjy hem-de tehniki resminamalaryň talaplaryna laýyk gelmelidir.

15-nji madda. Iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň täze görnüşlerini işläp taýýarlamaga bolan talaplar

1. Iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň täze görnüşleri işlenilip düzülende, şeýle hem önümçilik tehnologiýalary işlenilip taýýarlanylanda ýa-da kämilleşdirilende edara görnüşli we şahsy taraplar şu aşakdakylara borçludur:

olaryň niýetlenilen maksatlary boýunça ulanmak üçin ýaramlydygyny esaslandyrmaga;

iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hiliniň hem-de howpsuzlygynyň gorkezişlerini kesgitlemäge;

synaglaryň usulyny işläp düzmäge;

iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň dolanyşygynyň şertlerini kesgitlemäge;

olaryň ýaramlylyk möhletini bellemäge.

2. Täze iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hiliniň we howpsuzlygynyň gorkezişleri şol önümleriň kadalaşdyryjy resminamalaryna goşulýar.

Iýmit önümleriniň ýaramlylyk (peýdalanmak) möhletleri iýmit önümleriniň ähli görnüşleri babatda bellenilýär.

3. Iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň täze görnüşleriniň tehniki resminamalarynyň taslamalary we tejribe nusgalary sanitariýa-epidemiologik taýdan seljerilmäge degişlidir, olar maldan we ösümlikden alynýan azyklyk çig maldan taýýarlanylýan halatynda bolsa, weterinariýa we fitosanitariýa taýdan seljerilmäge degişli bolýar.

Iýmit önümleriniň täze görnüşlerini öndürmäge we getirmäge diňe olar döwlet belligine alnandan soň ýol berilýär.

16-njy madda. Iýmit önümlerini, materiallary we önümleri öndürmek (taýýarlamak)

1. Iýmit önümlerini, materiallary we önümleri öndürmek (taýýarlamak) edara görnüşli we şahsy taraplar tarapyndan kadalaşdyryjy we tehniki resminamalara laýyklykda amala aşyrylýar.

2. Iýmit önümlerini, materiallary we önümleri öndürmek (taýýarlamak) boýunça işleri amala aşyryýan tarap olaryň hili we howpsuzlygy üçin önümçilik barlaglaryny olaryň öndürilişi (taýýarlanylýşy) baradaky kadalaşdyryjy resminamalaryň talaplaryny berjaý etmek bilen geçirmäge borçludur.

3. Iýmit önümleri öndürilende (taýýarlanylanda) ulanylýan azyklyk çig maly, iýmitlik we biologik taýdan aktiw ýetneler, materiallar we önümler kadalaşdyryjy resminamalaryň talaplaryna laýyk gelmelidir.

4. Iýmit önümlerini öndürmek (taýýarlamak) boýunça işleri amala aşyryýan edara görnüşli we şahsy taraplar iýmit önümleriniň her bir tapgyrynyň hilini we howpsuzlygyny kepillendirmäge we olaryň ýanyna laýyklyk güwänamasyny goşmaga borçludur.

5. Laýyklyk güwänamasy jemgyýetçilik iýmiti önümlerine resmileşdirilmeýär. Çykaryp satmak şertlerinde ýerleşdirmek üçin niýetlenilen jemgyýetçilik iýmiti önümleriniň her bir tapgyrynyň ýany bilen önümiň her bir görnüşiniň öndürilen wagty

görkezilýän hil şahadatnamasy bolmalydyr.

6. Ýmit önümleri öndürilende (taýýarlanylanda) düzüminde neşe serişdeleri, psihotrop maddalary, prekursorlar we olara kybapdaş, maddalar, şeýle hem genetik taýdan modifisirilenen çeşmeler we adamyň saglygy üçin howply maddalar we birleşmeler bolan azyklyk çig malyň, ýmitlik, ýmlik we biologik taýdan aktiw ýetneleriň ulanylmagy gadagan edilýär.

7. Çaga ýmiti üçin önümler we berhizlik ýmit önümleri taýýarlanylanda ýmlik ýetneler, mallary ösdürmegiň stimulyatorlary (şol sanda gormonal serişdeler), derman serişdeleriniň aýry-aýry görnüşleri, pestisidleriň, agro-himikatlaryň we adamyň saglygy üçin howply bolan beýleki maddalaryň we birleşmeleriň peýdalanylmagy netijesinde taýýarlanylýan azyklyk çig malyňyň ulanylmagyna ýol berilmeýär.

8. Ýmit önümlerini, materiallary we önümleri şu önümler babatda döwlet standartlary bar bolan mahalynda, olaryň tehniki şertler boýunça öndürilmegi (taýýarlanylmagy) gadagan edilýär.

17-nji madda. Ýmit önümleriniň ölçenip gaplanylmagy, gaplanylmagy we olara bellik edilmegi

1. Ölçenip gaplanylmaga we gaplanylmaga degişli ýmit önümlerini öndürýän (taýýarlaýan) edara görnüşli we şahsy taraplar olary kadalaşdyryjy resminamalara laýyklykda olar saklanylýanda, daşalanda we ýerleşdirilende hiliniň, ýmitlik gymmatynyň we howpsuzlygynyň saklanyp galmagyny üpjün edýän ölçenip gaplanylýan, gaplanylýan görnüşde goýbermäge borçludýrlar.

2. Ýmit önümleriniň kadalaşdyryjy resminama laýyklykda belligi (etikelkasy, ýarlygy, kagyz-ıçligi we ş.m.) bolmalydyr.

3. Ýmit önümlerini ölçäp gaplamagy we gaplamagy amala aşyryýan tarap olaryň ölçenip goýulmagyna, gaplanylmagyna, olara bellik edilmegine, şeýle hem ýmit önümleriniň gaplanylmagy we olara bellik edilmegi üçin peýdalanylýan materiallara kadalaşdyryjy resminamalaryň bildirýän talaplaryny berjaý etmäge borçludyr,

4. Ölçenip gaplanylmaga we gaplanylmaga degişli bolmadyk ýmit önümleriniň sanawy Türkmenistanyň Söwda we alyjylar birleşmeleri ministrligi tarapyndan standartizasiýa we metrologiýa boýunça ygtyýarlylandyrylan döwlet edarasy bilen ylalaşyk esasynda işlenip düzülýär we Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýar.

18-nji madda. Ýmit önümlerini, materiallary we önümleri saklamak hem-de daşamak

1. Ýmit önümlerini, materiallary we önümleri saklaýan hem-de daşaýan edara görnüşli we şahsy taraplar şu aşakdakylara borçludýrlar:

olaryň howpsuzlygyny, hilini we abat saklanylmagyny üpjün etmäge;

olary saklamagyň we daşamagyň şertlerine kadalaşdyryjy resminamalaryň talaplaryny berjaý etmäge hem-de şeýle talaplaryň berjaý edilişini haryt-ýollaýyş resminamalarynda degişli ýazgylar bilen tassyklamaga.

2. Ýmit önümlerini, materiallary we önümleri saklamaga ýörite enjamlaşdyrylan jaýlarda ýol berilýär, bu jaýlar gurluşyk, sanitariýa we weterinariýa kadalaryna we düzgünlerine laýyk gelmelidir.

3. Ýmit önümlerini daşamak üçin ulanylýan kadalara we düzgünlere laýyklykda bu maksatlar üçin ýörite niýetlenilen we enjamlaşdyrylan ulag serişdeleri peýdalanylmalydyr.

4. Eger iýmit önümleri saklanylanda we daşalanda iýmit önümleriniň degişli hiliniň ýitmegine hem-de olaryň adamyň jany we saglygy üçin howply bolan häsiýetlere eýe bolmagyna getiren düzgün bozmalara ýol berilse, şeýle önümleri saklaýan we daşayan adamlar bu hakda iýmit önümleriniň eýelerini we olary alýan adamlary habarly etmäge borçludyr.

Şeýle iýmit önümleri ýerlenilmäge degişli däl, olar bilermenler seljermesine iberilýär, şonuň netijesi boýunça-da başga maksatlar üçin peýdalanylýar ýa-da ýok edilýär.

19-njy madda. Iýmit önümleri, materiallar we önümler ýerlenilende olaryň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek üçin talaplar

1. Edara görnüşli we şahsy taraplar iýmit önümlerini, materiallary we önümleri ýerlemek üçin olary öndürjiden laýyklyk güwänamasyny we hil hem-de howpsuzlyk şahadatnamasyny, Türkmenistanda taýýarlanylýan iýmit we (ýa-da) Türkmenistanyň çäğine ilkinji gezek getirilýän iýmit önümleriniň täze görnüşlerini ýerlemek üçin bolsa, olaryň döwlet belligine alnandygy hakyndaky şahadatnamany edinmelidirler.

2. Senagat arkaly öndürilmedik iýmit önümlerini azyk bazarlarynda ýerlemäge satyjylarda şeýle iýmit önümleriniň diňe bellenen talaplara laýyk gelşini tassyklaýan weterinariýa gullugynyň netijenamasy bar bolan mahalynda ýol berilýär.

3. Şu aşakdaky iýmit önümleriniň ýerlenilmegine ýol berilmeýär: güwänama bermek boýunça ygtyýarlylandyrylan döwlet edaralary tarapyndan laýyklyk güwänamasy bolmadyk;

şeýle iýmit önümleriniň Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen talaplara laýyk gelýändigini tassyklaýan weterinariýa, sanitariýa we fitosanitariýa gulluklarynyň netijenalary bolmadyk;

şu Kanunyň 24-nji maddasyna laýyklykda ýaramaz hilli we adamyň jany we saglygy üçin howply diýlip hasap edilen.

4. Kadalaşdyryjy namalaryň talaplaryna laýyk gelýän-iýmit önümlerini, materiallary we önümleri ýerlemek işi Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ygtyýarlylandyrylan edaralary tarapyndan tassyklanylýan Kadalaryna laýyklykda geçirilýär.

20-nji madda. Iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň dolanyşygy

1. Dolanyşykda diňe Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda döwlet belligine alnan we laýyklyk güwänamasy bar bolan, kadalaşdyryjy resminamalaryň talaplaryna laýyk gelýän iýmit önümleri, materiallar we önümler bolup biler.

2. Şu Kanunyň 24-nji maddasyna laýyklykda ýaramaz hilli we adamyň jany we saglygy üçin howply diýlip hasap edilen iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň dolanyşygy gadagandyr. Şeýle iýmit önümleri şu Kanunyň 26-njy maddasyna laýyklykda ýerlenilmäge degişli däl, olar başga maksatlar üçin peýdalanylýar ýa-da ýok edilýär.

3. Döwlet gözegçilik we barlag edaralary Türkmenistanyň kanunçylygyna hem-de şu Kanuna laýyklykda iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň dolanyşygynyň ähli başgançaklaryna hemişelik gözegçiligi üpjün etmäge borçludyr.

21-nji madda. Iýmit önümlerini, materiallary we önümleri Türkmenistanyň çäğine getirmek

1. Türkmenistanyň çäGINE getirilýän iýmit önümleri, materiallar we önümler şu Kanunyň hem-de Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalarynyň talaplaryna laýyk gelmelidir.

2. Türkmenistana getirilýän iýmit önümleriniň, azyklyk çig malynyň, materiallaryň we önümleriň hili we howpsuzlygy boýunça hereket edýän kadalara we düzgünlere laýyk gelşi Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde döwlet gözegçilik we barlag edaralary tarapyndan kesgitlenilýär.

3. Eger iýmit önümleriniň ýaramlylyk möhletiniň gutarmagyna çenli taýýarlanylýan pursatyndan hasaplanýan wagtyň azyndan 70 göterimi galan bolsa, beýleki döwletlerden olary Türkmenistanyň çäGINE getirmek gadagandyr.

Iýmit önümleriniň öndürilen, saklamak, ýaramlylyk (peýdalanmak) möhleti hakynda olaryň gabyndaky (etiketkasyndaky) ýazgylar umumy kabul edilen halkara ýyl hasabyna laýyk gelmelidir.

4. Genetik taýdan modifisirlenilen çeşmeleri peýdalanmak arkaly taýýarlanylýan iýmit önümlerini Türkmenistanyň çäGINE getirmek gadagandyr.

5. Polistirol gabynda we "tetrapak" görnüşli gaplarda taýýar önüm möçberinde 18 göterimden köp etil spirtini saklaýan alkohol önümini getirmek we ýerlemek gadagandyr.

6. Türkmenistana getirilýän iýmit önümlerini, materiallary we önümleri gümrük taýdan resmileşdirmek hem-de olary Türkmenistanyň çäGINE dolanyşyga çykarmak şu Kanunyň 9-njy maddasyna laýyklykda iýmit önümleriniň döwlet belligine alnandygy hakyndaky şahadatnamanyň hem-de Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde güwänamalandyrmak boýunça ygtyýarlylandyrylan döwlet edarasý tarapyndan berilýän laýyklyk güwänamasy ýük gümrük resminamasy bilen bilelikde gümrük edarasyna berlenden soň amala aşyrylýar.

7. Kadalaşdyryjy resminamalaryň Türkmenistanyň çäGINE getirilýän iýmit önümlerine, materiallara we önümlere bolan talaplarynyň ýerine ýetirilendigi hakynda taýýarlaýjylaryň we önüm iberijileriň ýa-da getirijileriň borçnamalary, iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň her bir tapgyry iberilende olaryň kadalary we düzgünleri berjaý ediş kepillikleri olary ibermek şertnamalarynyň (kontraktlarynyň) hökmany şertidir.

8. Getirilýän iýmit önümleri, materiallar we önümler Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda hökmany suratda güwänamalandyrylmaga degişlidir.

9. Eger getirilýän iýmit önümleri, materiallar we önümler kadalaşdyryjy resminamalaryň talaplaryna, olaryň hiline we howpsuzlygyna bildirilýän bellenen düzgünlere we kadalara laýyk gelmese, şeýle iýmit önümleri, materiallar we önümler olaryň eýeleri tarapyndan Türkmenistanyň çäGINDEN çykarylmalýdyr.

Eýesi tarapyndan bu talaplar ýerine ýetirilmedik mahalynda şeýle önüm Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda olaryň elinden alynmaga, başga maksatlar üçin peýdalanylmaga ýa-da ýok edilmäge degişlidir.

22-nji madda. Iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň dolanyşygy boýunça işi amala aşyrýan adamlara bildirilýän talaplar

1. Iýmit önümlerini, materiallary we önümleri taýýarlamak, olaryň dolanyşygy, söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda hyzmatlary etmek bilen gös-göni baglanyşykly işgärler Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda işe girenlerinde hökmany deslapky, işleýän döwründe bolsa yzygiderli lukmançylyk gözden geçirişlerinden, şeýle hem sanitariýa-gigiýena okuwyny geçmäge borçludylar.

Işgärleriň bu toparynyň lukmançylyk gözden geçirişleriniň we sanitariýa-gigiýena okuwyny geçmeginiň tertibi, şeýle hem iýmit önümleriniň dolanyşygy, söwda we

jemgyýetçilik iýmiti çygrynda hyzmatlary etmek, şeýle hem materiallary we önümleri öndürmek işleri bilen baglanyşykly adamlar üçin lukmançylyk taýdan garşy gelmeleriň sanawy Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrligi tarapyndan tassyklanylýar.

2. Ýokanç keseller bilen kesellän hassalar, şeýle keselleri bar diýlip şübhelenilýän we ýokanç keseller bilen kesellän hassalar bilen gatnaşykda bolan adamlar, ýokanç keselleri döredijileri göterijiler, şeýle hem lukmançylyk gözden geçirişlerini we sanitariýa-gigiýena okuwyny geçmedik işgärler iýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň dolanyşygy, söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda hyzmatlar bilen baglanyşykly işlere goýberilmeýär.

23-nji madda. Iýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy hakynda maglumat

1. Azyk önümlerini taýýarlamak we ýerlemek, söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda hyzmat etmek boýunça işi amala aşyrýan edara görnüşli we şahsy taraplar alyjylara ýa-da sarp ediljilere, şeýle hem döwlet gözegçilik we barlag, ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet we ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralaryna iýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy, bellenilen talaplary berjaý etmek hakynda doly we dogry maglumaty bermäge borçludylar.

2. Döwlet gözegçilik we barlag edaralary iýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy hakyndaky, olar taýýarlanylanda we ýerlenilende, söwda we jemgyýetçilik iýmiti çygrynda hyzmat edilende kadalaşdyryjy we tehniki resminamalaryň talaplarynyň berjaý edilişi hakyndaky, iýmit önümleriniň döwlet belligine alnandygy we güwänamalandyrylandygy hakyndaky, şeýle hem kadalaşdyryjy resminamalar hem-de ýaramaz hilli we adamyň jany hem-de saglygy üçin howply iýmit önümleriniň ýerlenilmeginiň önüni almak baradaky çäreler hakyndaky maglumat bilen döwlet hakimiýeti we dolandyryş, ýerine ýetirij i ýerli häkimiýet, ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralaryny, edara görnüşli we şahsy taraplary üpjün edýärler.

IV bab. Ýaramaz hilli we adamyň jany hem-de saglygy üçin howply hasap edilýän iýmit önümleri, materiallar we önümler, olary başga maksatlar üçin peýdalanmak ýa-da ýok etmek

24-nji madda. Ýaramaz hilli we adamyň jany hem-de saglygy üçin howply hasap edilýän iýmit önümleri, materiallar we önümler

1. Iýmit önümleri, materiallar we önümler şu aşakdaky halatlarda ýaramaz hilli we adamyň jany hem-de saglygy üçin howply hasap edilýär hem-de olar dolanyşykda bolup bilmezler:

laýyklyk güwanamasy, iýmit önümleriniň gelip çykyşyny tassyklaýan, olary taýýarlaýjynyň, önüm iberijiniň ýa-da getirijiniň resminamalary bolmasa;

döwlet belligine alnandygy hakynda maglumat bolmasa;

iýmit önümleri olaryň hilini we howpsuzlygyny kadalaşdyrýan kadalaşdyryjy we tehniki resminamalaryň talaplaryna laýyk gelmese;

ýaramlylyk möhleti ýa-da onuň gutaranlygy hakynda maglumat bolmasa;

ölçenip gaplanylmadyk, gaplanylmadyk bolsa we kadalaşdyryş resminamalarda göz önünde tutulan maglumatlary özünde saklaýan belligi bolmasa;

olaryň galplaşdyrylandygy anyklanylanda;

olar taýýarlanylanda genetik taýdan modiflsirlenilen çeşmeler peýdalanylan bolsa.

2. Ýmit önümlerini, materiallary we önümleri başga maksatlar üçin peýdalanmak (gaýtadan işlemek) ýa-da ýok etmek üçin olar döwlet gözegçilik we barlag edaralary tarapyndan öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde geçirilýän degişli bilermenler seljermesine degişlidir.

Ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň geçirilen bilermenler seljermesiniň netijeleri netijenama görnüşinde, başga maksatlar üçin peýdalanmagyň we (ýa-da) ýok etmegiň netijeleri bolsa döwlet gözegçilik we barlag edaralarynyň karary bilen resmileşdirilýär.

3. Ýmit önümleri, materiallar we önümler sanitariýa-epidemiologik, weterinariýa we (ýa-da) fitosanitariýa bilermenler seljermeleriniň netijeleri boýunça, şeýle hem standartizasiýa we metrologiýa boýunça ygtyýarlylandyrylan döwlet edarasynyň netijenamasy boýunça ýaramaz hilli we adamyň jany hem-de saglygy üçin howply diýlip hasap edilip bilner.

25-nji madda. Yaramaz hilli we adamyň jany hem-de saglygy üçin howply ýmit önümlerini, materiallary we önümleri dolanyşykdan aýyrmak

1. Adamyň jany we saglygy üçin howply bolan ýmit önümleri, materiallar we önümler Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde degişli döwlet gözegçilik we barlag edarasynyň karary boýunça dolanyşykdan aýrylmaga degişlidir.

2. Şeýle ýmit önümleri, materiallar we önümler başga maksatlar üçin peýdalanylmagyna ýa-da ýok edilmegine çenli degişli döwlet gözegçilik we barlag edarasynyň wekilleriniň gatnaşmagynda onuň eýesi ýa-da eýesiniň şertnama boýunça bu işi geçirmegi tabşyryýan guramasy tarapyndan tehniki taýdan islendik elýeterli we ygtybarly usul bilen olaryň mundan beýläk niýetlenilişi boýunça peýdalanylmak mümkinçiligini aradan aýyryýan ýagdaýa getirilýär.

26-njy madda. Yaramaz hilli we adamyň jany hem-de saglygy üçin howply ýmit önümlerini, materiallary we önümleri başga maksatlar üçin peýdalanmak we ýok etmek

1. Döwlet gözegçilik we barlag edaralary tarapyndan niýetlenilişi boýunça peýdalanmaga ýaramsyz diýlip hasap edilen ýmit önümleri, materiallar we önümler önümçilikden we ýerlenilmekden aýrylýar, olar niýetlenilen maksady boýunça peýdalanylmaga degişli däldir hem-de onuň eýesi tarapyndan başga maksatlar üçin peýdalanylmalydyr ýa-da ýok edilmelidir.

2. Niýetlenilişi boýunça peýdalanmaga ýaramsyz diýlip hasap edilen ýmit önümleri olaryň başga maksatlar üçin peýdalanylmagyna ýa-da ýok edilmegine çenli ýörite jaýda wagtlaýyn saklanylmaga degişlidir hem-de olar mukdary takyk görkezilip, aýratyn hasapda durmalydyr. Şeýle ýmit önümleriniň saklanylmagy üçin jogapkärçiligi onuň eýesi çekýär.

Şeýle ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň bilermenler seljermesi, olary ýok etmegiň usullaryny we şertlerini kesgitlemek, gaýtadan işlemek, saklamak, daşamak we ýok etmek bilen baglanyşykly çykadjylar olaryň eýesi tarapyndan tölenilýär.

3. Ýmit önümlerini, materiallary we önümleri başga maksatlar üçin peýdalanmak ýa-da ýok etmek olaryň eýesi ýa-da şertnama boýunça bu işi ýerine ýetirmegi eýesiniň tabşyryýan guramasy tarapyndan iş toparynyň gatnaşmagynda amala aşyrylýar, iş toparynyň düzümine döwlet gözegçilik we barlag, ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet we ýerli öz-özüňi dolandyryş edaralarynyň wekilleri, zerur halatlarda bolsa gümrük gullugynyň we

jemgyýetçilik birleşmeleriniň wekilleri girýär.

4. ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň eýesi olary başga maksatlar üçin peýdalanmak ýa-da ýok etmek hakynda karar kabul eden döwlet gözegçilik we barlagy edaralaryna, slandartizasiýa we metrologiýa boýunça döwlet edaralaryna, şeýle hem salgyt edaralaryna şu maddanyň 3-nji böleginde görkezilen, iş topary tarapyndan düzülen ykrar hatyny berýärler.

4. Yaramaz hilli we adamyň jany hem-de saglygy üçin howply ýmit önümlerini, materiallary we önümleri bilermenler seljermesine geçirmek, başga maksatlar üçin peýdalanmak ýa-da ýok etmek hakyndaky Düzgünnama Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýar.

V bap. Jemleýji düzgünler

27-nji madda. Ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hili we howpsuzlygy hakyndaky kanunçylygyň bozulmagy üçin jogapkärçilik

1. Şu Kanuny, Türkmenistanyň ýmit önümleriniň, materiallaryň we önümleriň hilini hem-de howpsuzlygyny üpjün etmek babatdaky beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryny bozmakda günäkär bolan döwlet gözegçilik we barlag edaralarynyň wezipeli adamlary, eýeçiligiň görnüşlerine garamazdan, edara görnüşli taraplar we şahsy taraplar Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde jogapkärçilik çekýärler.

2. Şu Kanunyň, Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalarynyň ýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatdaky talaplarynyň bozulmagy netijesinde adamyň janyna hem-de saglygyna ýetirilen zyýanyň öwezi günäkär adamlar tarapyndan Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda dolunmaga degişlidir.

28-nji madda. Halkara şertnamalary

Eger Türkmenistanyň halkara şertnamalarynda ýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda şu Kanunda göz önünde tutulandakydan başga kadalar bellenen bolsa, onda halkara şertnamalarynyň kadalary ulanylýar.

Türkmenistanyň Prezidenti

Saparmyrat Türkmenbaşy

Aşgabat şäheri,
2003-nji ýylyň 30-njy noýabry
№ 210-II

Symfony\Component\HttpFoundation\File\Exception\FileNotFoundException: The file "C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\public\Ýmit önümleriniň hili we howpsuzlygy hakynda.doc" does not exist in file C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\symfony\HttpFoundation\File\File.php on line 36

```
#0 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\symfony\HttpFoundation\BinaryFileResponse.php(94): Symfony\Component\HttpFoundation\File\File->__construct('C:\\Users\\Admini...')
#1 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\symfony\HttpFoundation\BinaryFileResponse.php(52): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->setFile('C:\\Users\\Admini...', 'attachment', false, true)
#2 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ResponseFactory.php(165): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->__construct('C:\\Users\\Admini...', 200, Array, true, 'attachment')
```

#3 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\app\Http\Controllers\ActController.php(35): Illuminate\Routing\ResponseFactory->download('C:\\Users\\Admini...')

#4 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Controller.php(54): App\Http\Controllers\ActController->export_word('36813')

#5 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ControllerDispatcher.php(45): Illuminate\Routing\Controller->callAction('export_word', Array)

#6 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(262): Illuminate\Routing\ControllerDispatcher->dispatch(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(App\Http\Controllers\ActController), 'export_word')

#7 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(205): Illuminate\Routing\Route->runController()

#8 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(721): Illuminate\Routing\Route->run()

#9 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Routing\Router->Illuminate\Routing\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#10 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\app\Http\Middleware\Check.php(30): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#11 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Check->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#12 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\app\Http\Middleware\Locale.php(27): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#13 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Locale->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#14 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Middleware\SubstituteBindings.php(50): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#15 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Routing\Middleware\SubstituteBindings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#16 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\VerifyCsrfToken.php(78): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#17 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\VerifyCsrfToken->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#18 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\View\Middleware\ShareErrorsFromSession.php(49): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#19 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\View\Middleware\ShareErrorsFromSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#20 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(121): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#21 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(64): Illuminate\Session\Middleware\StartSession->handleStatefulRequest(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Illuminate\Session\Store), Object(Closure))

#22 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Session\Middleware\StartSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#23 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Cookie\Middleware\AddQueuedCookiesToResponse.php(37): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#24 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\AddQueuedCookiesToResponse->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#25 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Cookie\Middleware\EncryptCookies.php(67): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#26 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\EncryptCookies->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#27 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#28 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(723): Illuminate\Pipeline\Pipeline->then(Object(Closure))

#29 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(698): Illuminate\Routing\Router->runRouteWithinStack(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(Illuminate\Http\Request))

#30 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(662): Illuminate\Routing\Router->runRoute(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Illuminate\Routing\Route))

#31 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(651): Illuminate\Routing\Router->dispatchToRoute(Object(Illuminate\Http\Request))

#32 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(167): Illuminate\Routing\Router->dispatch(Object(Illuminate\Http\Request))

#33 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Foundation\Http\Kernel->Illuminate\Foundation\Http\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#34 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\livewire\livewire\src\DisableBrowserCache.php(19): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#35 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Livewire\DisableBrowserCache->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#36 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#37 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ConvertEmptyStringsToNull.php(31): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#38 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ConvertEmptyStringsToNull->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#39 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#40 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TrimStrings.php(40): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#41 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TrimStrings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#42 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ValidatePostSize.php(27): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#43 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ValidatePostSize->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#44 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\PreventRequestsDuringMaintenance.php(86): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#45 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\PreventRequestsDuringMaintenance->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))

#46 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\fruitcake\laravel-cors\src\HandleCors.php(38): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))

#47 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\


```
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Fruitcake\Cors\HandleCors-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#48 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies.php(39): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#49 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#50 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\
Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#51 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(142): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>then(Object(Closure))
#52 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(111): Illuminate\Foundation\Http\Kernel-
>sendRequestThroughRouter(Object(Illuminate\Http\Request))
#53 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\public\index.php(52):
Illuminate\Foundation\Http\Kernel->handle(Object(Illuminate\Http\Request))
#54 {main}
```